

Moneta kolekcjonerska

Jagiello popierał twórczość artystyczną, lubił zwłaszcza dzieła malarzy ruskich.

Zmarł 1 czerwca 1434 r. w Gródku, zwanym później Jagiellońskim. Pochowany został w katedrze na Wawelu.

Opracowano w NBP na podstawie:

1. „Poczet królów i książąt polskich”, Czytelnik 1978
2. „Księga królów i książąt polskich” pod red. naukową Stefana K. Kuczyńskiego, Świat Książki 1999
3. „Polskie dzieje od czasów najdawniejszych do współczesności” Alicji Dybkowskiej, Jana Żaryna, Małgorzaty Żaryn, PWN 1994
Alicji Dybkowskiej, Jana Żaryna, Małgorzaty Żaryn, PWN 1994
oraz źródeł encyklopedycznych

Wszystkie monety kolekcjonerskie są prawnym środkiem płatniczym w Polsce.

nominał	100 zł
metal	900/1000 Au
stempel	lustrzany
średnica	21,00 mm
masa	8,0 g
wielkość emisji	2.200 szt.

Awers: Wizerunek orła ustalony dla godła Rzeczypospolitej Polskiej, po bokach orła oznaczenie roku emisji: 20-02, pod orłem napis: Zł 100 Zł, w otoku napis: RZECZPOSPOLITA POLSKA. Pod lewą łapą orła znak mennicy: $\frac{m}{w}$.

Rwers: Popiersie króla Władysława II Jagiello. Wokół napis: WŁADYSŁAW II JAGIEŁŁO. Poniżej, z prawej strony daty: 1386 / 1434.

Projektant awersu: *Ewa Tyc-Karpińska*

Projektant rewersu: *Anna Wątróbska-Wdowiarska*

Moneta została wyprodukowana w Mennicy Państwowej SA w Warszawie.

Skład i druk: Drukarnia NBP

W dniu 17 kwietnia 2002 r. Narodowy Bank Polski wprowadza do obiegu monetę kolekcjonerską o nominale 100 zł, przedstawiającą popiersie króla Władysława II Jagiello, wykonaną stemplem lustrzanym w złocie.

Moneta stanowi kontynuację serii „Poczet królów i książąt polskich”, zapoczątkowanej przez Narodowy Bank Polski w 1979 r., i jest tematycznym dopełnieniem dwóch srebrnych monet i jednej miedzioniklowej, przedstawiających króla Władysława II Jagiello, wyemitowanych w 1989 r. Władysław II Jagiello, syn Olgierda Giedyminowicza, wielkiego księcia litewskiego i Julianny, córki Aleksandra, księcia twerskiego, urodził się prawdopodobnie w 1351 r. Po śmierci ojca w 1377 r. objął władzę zwierzchnią na Litwie, początkowo dzieląc rządę ze swoim stryjem Kiejstutem, władającym zachodnią Litwą, obrońcą tradycji pogańskiej i wrogiem Zakonu Krzyżackiego. W 1382 r., po próbie Kiejstuta usunięcia go z tronu, pozbył się stryja, obejmując samodzielnie rządę

w państwie. Zagrożony przez Krzyżaków, do których zbiegł Witold, syn Kiejstuta, zawarł z nimi w 1382 r. rozejm nad rzeką Dubissą, w którym obiecał m.in. przyjęcie w ciągu czterech lat chrztu wraz z całą Litwą. Układ ten już w 1383 r. został zerwany, a w 1384 r. pogodzony z Witoldem Jagiello podjął zbrojną wyprawę przeciw Krzyżakom. Realną możliwość odparcia agresji krzyżackiej, a także realizacji własnych ambicji uzyskania tytułu królewskiego i przewagi w rywalizacji z Witoldem na Litwie widział Jagiello w związkach z Polską. Ponadto przyjęcie chrześcijaństwa w obrządku zachodnim niepomniernie wzmocniłoby pozycję Litwy zarówno wobec Krzyżaków, jak i podporządkowanej jej prawosławnej Rusi. Wkrótce Jagiello nawiązał kontakty z możnymi w Małopolsce, występując z ich inicjatywy jako pretendent do ręki Jadwigi i do polskiej korony. W 1385 r. w Krewie zawarł układ o małżeństwie z Jadwigą oraz połączeniu unią Wielkiego Księstwa Litewskiego i Polski. Pół roku później zjazd panów i rycerz-

Władysław II Jagiello
– Poczet królów i książąt polskich –

stwa w Lublinie okrzyknął Jagiełłę królem. Został więc polskim monarchą nie tylko dzięki umowie małżeńskiej, ale i na mocy wyboru, czyli elekcji. W 1386 r. przyjął w Krakowie chrzest i imię Władysław, poślubił Jadwigę i został koronowany na króla Polski. Potwierdził przywileje szlachty i zobowiązał się odzyskać utracone przez Polskę terytoria. Wkrótce przystąpił do chrystianizacji swego ojczystego kraju. Już w 1387 r. ustanowiono w Wilnie biskupstwo dla Litwy, rozpoczęto budowę katedry, powstawały też pierwsze parafie. Jagiełło we własnych dobrach darował Kościołowi ziemię i zwalniał ją od podatków. Dzięki fundacji królowej Jadwigi, Litwini mogli kształcić się na księży najpierw w Pradze, potem zaś w reaktywowanej Akademii Krakowskiej. Po kilku latach Jagiełło trwale ułożył swoje stosunki z Witoldem: w 1392 r. zawarł z nim ugodę w Ostrowie, oddając mu rządy w Wielkim Księstwie Litewskim, a w 1401 r. - na mocy unii wileńsko-radomskiej Jagiełło uznał Witolda jako wielkiego księcia Litwy, zachowując nad nią zwierzchnictwo z tytułem najwyższego księcia Litwy. Już na początku panowania rozwinął aktywną politykę zagraniczną. W latach 1387-1388 wcielił do Korony część ziem ruskich, w 1387 r. przyjął hołd lenny wojewody południowo-wschodniego, a wkrótce wołoskiego, nawiązał też przyjazne stosunki z książętami mazowieckimi i słupeckimi. Bezpotomna śmierć Jadwigi w 1399 r. osłabiła pozycję Władysława Jagiełły jako króla Polski, co sprawiło, że w unii wileńsko-radomskiej w 1401 r. potwierdzono stosunki między Wielkim Księstwem Litewskim a Polską. W celu umocnienia swych praw do korony polskiej Jagiełło poślubił w 1402 r. wnuczkę Kazimierza III Wielkiego, Annę Cylejską. Stosunki z Krzyżakami zaostrzały się. Po ukladzie w Raciążu w 1404 r. nastąpił w 1409 r. najazd wojsk krzyżackich na ziemię dobrzyńską, rozpoczynający tzw. wielką wojnę z Zakonem. 15 lipca 1410 r. doszło do wielkiej bitwy na polach pod Grunwaldem, gdzie po ciężkich i krwawych zmaganiach Krzyżacy zostali rozgromieni przez wojska polsko-litewskie dowodzone przez Władysława Jagiełłę. Tryumf grunwaldzki miał ogromne znaczenie dla Polski i Litwy. Po raz pierwszy załamując potęgę państwa krzyżackiego, zahamował na kilka wieków niemiecką ekspansję na wschód, znacznie wzmocnił międzynarodowe znaczenie państwa polsko-litewskiego oraz pozycję samego Władysława Jagiełły. Znakomite zwycięstwo nie zostało jednak w pełni wykorzystane politycznie, a realne korzyści wynikające z podpisanej w 1411 r. w Toruniu traktatu pokojowego były niewielkie. Zgodnie z jego postanowieniami, Żmudź miała powrócić do Litwy na czas życia Jagiełły i Witolda (po czym miała powrócić do Zakonu, co zresztą nigdy nie nastąpiło). Polska uzyskała od państwa zakonnego wysokie odszkodowanie, lecz powinna była oddać wielkiemu mistrzowi zamki krzyżackie zdobyte podczas wojny. Pokój toruński nie rozwiązywał sprawy krzyżackiej do końca, toteż działania wojenne były jeszcze kilkakrotnie wznawiane. Rozwiązania sporów z Krzyżakami, po bezskutecznych wojnach w 1414, 1419 i 1422 r., szukał Władysław Jagiełło w mediacjach pokojowych i rozejmach, zakończonych wreszcie pokojem zawartym nad jeziorem Melno (obecnie Melno) w 1422 r.

Wyrazem dalszego zacieśnienia stosunków Polski z Litwą na zasadzie równorzędnego, trwałego związku była unia w Horodle w 1413 r. Wzrosły wpływy Polski na Pomorzu, zwiększyła się zależność od Polski książecko-mazowsza.

Pod wpływem polskiego duchowieństwa, sam też żywo zainteresowany utrzymaniem dobrych stosunków z papieżem, Jagiełło odrzucił w 1420 r. propozycję husytów objęcia tronu czeskiego, a co więcej - w 1424 r. pod naciskiem episkopatu wydał antyhusycki edykt wieluniński. Zdecydowanie odciął się w nim od husytyzmu, grożąc zań najsurowszymi karami, odwołał też polskie posiłki dla husytów.

Nie mając męskiego potomka, po śmierci swej trzeciej żony Elżbiety Granowskiej, siedemdziesięcioletni już Jagiełło poślubił w 1422 r. ruską księżniczkę Zofię Holszańską. Po przyjeździe na świat w 1424 i 1427 r. królewskich synów Władysława (zwanego Warneńczykiem) i Kazimierza IV Jagiellończyka, Jagiełło dążył do zapewnienia im następstwa tronu polskiego. Przychylnością dla tych dążeń możnowładców i szlachty polskiej zapewniło wydanie przez króla aktów gwarantujących szlachcie dawne przywileje oraz przynoszących nowe (przywilej czerwiński z 1422 r. i jedlnieński z 1430 r.). W zamian król uzyskał zapewnienie elekcji jednego ze swoich synów. Panowanie Jagiellonów nie opierało się na prawie dziedziczenia, ale na elekcji, nie wychodzącej w praktyce poza potomków Władysława Jagiełły. Był więc założycielem dynastii, która swe panowanie zawdzięczała stałej, przy każdej zmianie tronu ponawianej, zgodzie stanów.

Władysław Jagiełło był zręcznym politykiem, pełnym umiaru i wytrwałości, a także wybitnym dyplomatą i wodzem. Poprzez rozsądny kompromis potrafił zneutralizować separatyzm litewsko-ruski oraz nawiązać trwałą, dobrą współpracę z początkowym rywalem, Witoldem. Był władcą dbającym o interes państwa i jego sprawy wewnętrzne. Rządy sprawował w dużym stopniu osobiście i był dostępny dla swoich poddanych. Regularnie co roku objeżdżał ziemie Królestwa, doglądając monarszych włości, rozstrzygając na miejscu spory, odbywając sądy i kontrolując działalność starostów i urzędników ziemskich.

Sam niewykształcony, rozumiał jednak potrzebę oświaty i nauki - jego trwałym dziełem było odnowienie w 1400 r. założonej przez Kazimierza Wielkiego Akademii Krakowskiej. Na ten cel przeznaczyła przed śmiercią swoje klejnoty Jadwiga, ale zasługą Jagiełły była realizacja tego dzieła, co do dzisiaj upamiętnia nazwa Uniwersytetu - Jagiellońskiego. Dla odnowionej wszechnicy Jagiełło uzyskał zgodę papieża na otwarcie nowego wydziału teologicznego - czego odmówiono swego czasu Kazimierzowi III Wielkiemu. Jagiełło potrafił wykorzystywać uczonych krakowskich do obrony Polski i Litwy na soborze w Konstancji w 1415 r., mającym zakończyć wielki rozłam w Kościele łacińskim. Zabłysnął na nim Paweł Włodkowic, przedstawiając doktrynę suwerenności państw, również pogańskich, oraz pojęcie wojen sprawiedliwych i niesprawiedliwych. Te ostatnie - według niego - prowadzili Krzyżacy napadając spokojnych Żmudzinów i Litwinów pod pozorem nawracania ich na wiarę chrześcijańską.